

BAHAGIAN I**PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
SABAH BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2021****Perkara Utama****Apa yang
diaudit?**

- Subseksyen 16(1), Akta Tatacara Kewangan 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan penyata kewangan tahunan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah disediakan oleh Pegawai Kewangan Negeri berasaskan perakaunan tunai ubah suai.
- Penyata ini yang melaporkan kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sabah tahun 2021 mengandungi Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Penyata Kewangan.
- Pengauditan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah dilaksanakan selaras dengan Perenggan 5(1)(a) Akta Audit 1957 yang menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit akaun Persekutuan dan negeri.

**Mengapa ia
penting
untuk
diaudit?**

- Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2021 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata tersebut menunjukkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.
- Pengauditan Penyata Kewangan telah dilaksanakan berdasarkan International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI) dan Garis Panduan Pengauditan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri.

**Apa yang
ditemui
Audit?**

- Secara keseluruhannya, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah menunjukkan gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sabah bagi tahun berakhir 31 Disember 2021. Rekod perakaunannya juga telah diselenggara dengan teratur dan kemas kini.

- Bagaimanapun, tiga perkara dibangkitkan dalam perenggan Hal-hal Lain di Sijil Ketua Audit Negara seperti berikut:
 - menyelesaikan perbezaan tidak dikenal pasti perekodan antara buku tunai dan penyata bank;
 - menyiasat peningkatan tuntutan kerja pembaikan, penggantian dan penyenggaraan luar jangka di Jabatan Air Negeri Sabah yang tertunggak sejak tahun 2015 hingga 2021 disebabkan ketidakakuran pengurusan bayaran serta kekangan masa dan peruntukan. Perolehan yang tidak mematuhi peraturan kewangan perlu dibayar di bawah Arahan Perbendaharaan 59, iaitu tatacara pembayaran bagi perolehan dengan suci hati; dan
 - menyelesaikan tuntutan bayaran pampasan tanah yang tertunggak melibatkan projek jalan raya Persekutuan dalam Rancangan Malaysia Ketujuh (RMKe-7) hingga Kesepuluh (RMKe-10) yang merupakan hak pemilik tanah bagi mengurangkan risiko dari dikenakan tindakan perundangan.

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SABAH BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2021

FAKTA UTAMA

01.01.2021 - 31.12.2021 Tahun kewangan Kerajaan negeri	31 Julai 2022 Tarikh akhir penyerahan penyata kewangan untuk diaudit	26 Januari 2022 Tarikh penyerahan sebenar penyata kewangan untuk diaudit
Komponen Penyata Kewangan	• Penyata Kedudukan Kewangan • Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai • Penyata Prestasi Kewangan • Penyata Akaun Memorandum • Nota Kepada Penyata Kewangan	
Jenis Pendapat Audit	Pendapat Tanpa Teguran dengan perenggan Hal-Hal Lain	

1. PENDAHULUAN

1.1. Subseksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan, 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan penyata kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata kewangan tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara dalam tempoh tujuh bulan selepas berakhirnya tahun kewangan berkenaan untuk diaudit seperti diperuntukkan di bawah Seksyen 9 Akta Audit, 1957.

1.2. Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Setiausaha Tetap Kementerian Kewangan Negeri Sabah telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah bagi tahun berakhir 31 Disember 2021 kepada Jabatan Audit Negara pada **26 Januari 2022**. Penyata tersebut melaporkan semua urusan niaga kewangan berdasarkan asas perakaunan tunai ubah suai bagi tahun 2021 yang berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Penyata Kewangan. Persembahan Penyata Kewangan Tahun 2021 adalah selaras dengan format yang ditetapkan dalam Piawaian Perakaunan Kerajaan 2 (Disemak 2012).

1.3. Penyata Kedudukan Kewangan menunjukkan pegangan Wang Awam Kerajaan negeri di bawah Kumpulan Wang Disatukan. Wang Awam Kerajaan negeri terdiri daripada

Wang Tunai dan Pelaburan yang dipegang bagi Kumpulan Wang Disatukan melalui Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.

1.4. Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan penerimaan dan pembayaran bagi tahun 2021. Penerimaan adalah terdiri daripada hasil, pinjaman, penerimaan modal dan penerimaan lain seperti amanah dan deposit. Pembayaran pula adalah untuk membiayai perbelanjaan mengurus, pembangunan, modal dan bayaran balik pinjaman.

1.5. Penyata Prestasi Kewangan menunjukkan lebih atau kurang hasil keseluruhan berbanding jumlah perbelanjaan mengurus dan pembangunan serta sumber pembiayaannya. Penyata ini juga menunjukkan pergerakan dana dalam Pinjaman, Terimaan Balik Pinjaman dan Pelbagai Terimaan serta Perubahan Tunai, Pelaburan dan Amanah.

1.6. Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan aset dan liabiliti Kerajaan negeri yang boleh dilupuskan atau dilunaskan pada masa akan datang yang tidak dinyatakan di Penyata Kedudukan Kewangan. Memorandum Aset merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut dan Pelaburan yang dikenakan kepada perbelanjaan mengurus atau perbelanjaan pembangunan. Memorandum Liabiliti terdiri daripada Hutang Awam yang meliputi semua pinjaman dalam dan luar negeri termasuk hutang Kerajaan negeri kepada Kerajaan Persekutuan dan Bon Terbitan.

1.7. Nota Kepada Penyata Kewangan pula memberi penerangan dan maklumat terperinci mengenai jumlah yang ditunjukkan dalam penyata kewangan serta dasar dan kaedah perakaunan Kerajaan negeri yang penting.

2. OBJEKTIF DAN METODOLOGI PENGAUDITAN

2.1. Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2021 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata itu menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2. Pengauditan terhadap dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2021. Teguran mengenainya telah dibangkitkan kepada pihak Bendahari Negeri dan kementerian/jabatan negeri melalui surat pengurusan Audit sebaik sahaja sesuatu pengauditan selesai dijalankan.

2.3. Mesyuarat Pra Penutup dan Penutup bersama Setiausaha Tetap Kementerian Kewangan Negeri Sabah, Bendahari Negeri Sabah dan Ketua-ketua Jabatan telah diadakan pada 2 Jun 2022 dan 20 Jun 2022 masing-masing.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SABAH BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2021

3.1. Pengauditan penyata kewangan telah dilaksanakan mengikut Akta Audit 1957 dan berasaskan kepada piawaian pengauditan yang diluluskan serta International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI) 1000. Akta dan piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada penyata kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara.

3.2. Pengauditan penyata kewangan meliputi pemeriksaan terhadap rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam persembahan penyata kewangan. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2021 dan rekod perakaunan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.**

3.3. Bagaimanapun, tiga perkara dibangkitkan dalam perenggan Hal-Hal Lain di Sijil Ketua Audit Negara untuk tindakan Kerajaan negeri seperti berikut:

3.3.1. menyelesaikan perbezaan tidak dikenal pasti perekodan antara buku tunai dan penyata bank;

3.3.2. menyiasat peningkatan tuntutan kerja pembaikan, penggantian dan penyenggaraan luar jangka di Jabatan Air Negeri Sabah yang tertunggak sejak tahun 2015 hingga 2021 disebabkan ketidakakuran pengurusan bayaran serta kekangan masa dan peruntukan. Perolehan yang tidak mematuhi peraturan kewangan perlu dibayar di bawah Arahan Perbendaharaan 59, iaitu tatacara pembayaran bagi perolehan dengan suci hati; dan

3.3.3. menyelesaikan tuntutan bayaran pampasan tanah yang tertunggak melibatkan projek jalan raya Persekutuan dalam RMKe-7 hingga RMKe-10 yang merupakan hak pemilik tanah bagi mengurangkan risiko dari dikenakan tindakan perundangan.

3.4. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sabah bagi tahun 2021 yang disertakan bersama dengan Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Penyata Kewangan adalah seperti di **Lampiran I** hingga **Lampiran VII**.